

... A LES FONTETES

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la serra
de mariola

butlletí quadrimestral del parc natural de la serra de mariola
núm. 19, primavera-estiu (maig-agost) 2023

[Foto: S. Botella]

SUMARI

02 EDITORIAL

03 MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Actuacions més destacades del període: el cas del Montcabrer

05 PROJECTES SINGULARS

Servei de trituració de restes agrícoles

06 INTERPRETACIÓ I EDUC. AMB.

Miscel·lània d'activitats, accions formatives o projectes singulars

07 PER CONÉIXER, PER CONSERVAR...

Excavacions arqueològiques a les Roques del Mas d'en Miró (Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi)

Excavacions arqueològiques en l'abric del Pastor (Universidad de La Laguna)

10 CONTRAPORTADA

El butlletí informatiu quadrimestral del PN de la Serra de Mariola

EDITORIAL

Ací us presentem un nou lliurament del butlletí informatiu i, amb aquest editorial, de manera diferent a les reflexions habituals, d'intenció motivadora, simplement es pretén fer una valoració dels continguts i de la mateixa eina de comunicació. En aquest número s'ha volgut, com sempre, predominar la imatge enfront del text, però si de cas amb major brevetat. Tal vegada, en els temps que corren, l'única manera de què el negre sobre blanc siga llegit per al que s'ha escrit, siga si cap la possibilitat d'una lectura ràpida, cas contrari potser serà contraproduent. Ací, lluny de fer una descripció de tot el que s'ha fet al quadrimestre, es vol només posar l'èmfasi en aquells punts més destacats. Però s'és conscient que, precisament, la dificultat més gran a la que ens enfrontem en la gestió d'un espai natural protegit, d'aquest espai nostre, és precisament que no se sap què es fa, que n'és molt, i què no, cosa ben complicada sense fórmula d'èxit comprovada, menys amb els recursos disponibles. Al final del document precisament s'inclou una imatge de totes les capçaleres dels butlletins publicats i, ben bé, ha representat un gran esforç. Però aquest ha tingut la seua contraprestació? No se sap, però s'intenta, en tot cas, ací queda.

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Actuacions més destacades del període: el cas del Montcabrer

En general és el moment d'algunes actuacions sobre infraestructures i equipaments d'ús públic i tot seguit dels desbrossaments selectius periòdics de la vegetació a vials, àrees recreatives i punts d'interés. Però ara, concretament, cal destacar una actuació molt reclamada i necessària. Es tracta d'una intervenció al Montcabrer, l'emblemàtic cim de la serra de Mariola, on ja no passa dia en què alguna persona hi pugui. Des de ja fa temps que existeix una preocupació sobre el seu estat, derivat d'usos o hàbits no compatibles i d'altres afeccions, creació de travesses, massificació, circulació amb vehicles, erosió, pernoctació, brosteig d'herbívors... En primer lloc es va encetar una sèrie de gestions amb la propietat privada, per a després dur a terme els treballs de delimitació del pas i senyalització, eliminació de travesses, correcció de processos erosius, per a la qual cosa es va fer ús com antany d'animals de càrrega per al transport de materials, i campanya informativa. Aquesta actuació esdevé una primera execució de mesures correctores, però que hauran d'anar per força acompanyades d'altres accions i, a més, han de tindre la seua correspondència amb un ús i uns hàbits compatibles, ja que mentre es mantinguen les causes de la degradació, qualsevol acció sobre el medi serà debades. Cal afegir en el període el manteniment i reparació de la senda que salva el túnel del Preventori, també en l'àmbit del GR7. També una senda molt popular, transitada cada dia per gent veïna i visitant.

Foto: Servei de Prevenció d'IF

PROJECTES SINGULARS

Servei de trituració de restes agrícoles

Recordem que aquest servei era destinat a propietaris particulars, per a la trituració de restes agrícoles en parcel·les privades de l'àmbit d'alguns parcs natural, dotat pel Servei de Prevenció d'Incendis Forestals amb l'objectiu de divulgar entre els agents locals i mostrar la idoneïtat de la trituració com a mètode d'eliminació de restes sense ús del foc, amb destinació a la iniciativa privada, per tant sense intenció de continuïtat. Després de quatre temporades on aquest servei s'ha coordinat des del Parc Natural de la Serra de Mariola, finalment es va poder aconseguir una temporada més per a l'any actual, amb una brigada amb vehicle i biotrituradora, encara que per a un període més limitat. Així, es van poder atendre les sol·licituds d'uns 50 propietaris per a unes 80 parcel·les de l'àmbit de l'espai natural protegit (i algunes altres també al PN del Carrascal de la Font Roja). Al maig, aquest servei va ser objecte de visita per part de la consellera d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica.

[Foto: M. Vives]

INTERPRETACIÓ I EDUCACIÓ AMBIENTAL

Miscel·lània d'activitats, accions formatives o projectes educatius

Amb una nova campanya per a commemorar el Dia Europeu dels Parcs, es va dur a terme una visita guiada pels camins dels nevaters, per a conèixer algunes de les caves menys conegudes de Mariola (clot de la Vila, Joan Despuig o Portell, Don Miguel...) sense perdre l'oportunitat d'accedir a les més emblemàtiques com la cava Gran, a més de les caves de l'Habitació i del Buitre, objectiu del projecte de consolidació patrimonial que va ser presentat.

En altre ordre de coses, el Parc Natural va participar activament al II Workshop Internacional «Parcs Naturals, Conservació i Sostenibilitat», del projecte Goberpark, d'antropologia de la conservació, a la Universitat de València.

Quant al programa d'educació ambiental, cal destacar la consecució de projectes d'aprenentatge-servei, com el cas del Col·legi Sant Roc, amb el qual es va col·laborar activament dins dels projectes de recuperació i conservació de l'ofegabous (*Pleurodeles waltl*) i de *Triops cancriformis* del Parc Natural, mitjançant la cria i cura en captivitat d'exemplars, treball dut a terme durant el curs, i consegüent solta al medi natural.

PER CONÈIXER, PER CONSERVAR...

Excavacions arqueològiques a les Roques del Mas d'en Miró (Alcoi)

Palmira Torregrosa Giménez, Francisco Javier Jover Maestre, Gabriel García Atiénzar

El mes de juny passat es va dur a terme la segona campanya d'excavacions arqueològiques en el jaciment de les Roques del Mas d'en Miró. El projecte, en el qual participa el Museu Arqueològic d'Alcoi i l'Institut d'Arqueologia i Patrimoni Històric de la Universitat d'Alacant, compta amb l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat Valenciana i del Parc Natural de la Serra de Mariola, així com amb el permís de la família Doménech, propietària dels terrenys. Després de la primera campanya en 2022, on es van recuperar les restes excavades en 1968 per Tarradell i Pascual, enguany s'ha ampliat l'àrea d'excavació, la qual cosa ha permés documentar un espai domèstic complet que podria correspondre a una casa, amb els seus murs, bases de recolçament per a la sostrada, així com bancs i cubetes de treball. Tot això unit a diferents materials arqueològics propis de la cultura de l'Edat del Bronze, com a ceràmiques, restes de fauna, instruments de pedra i metall, adorns o pesos de teler. L'assentament prehistòric degué constituir un poblat sobre una plataforma aterridada, en l'interior de la qual es van establir diverses cases i espais comunals d'emmagatzematge i treball, tot això en una cronologia entre 1500-1400 a. C. A hores d'ara, els materials i la informació recuperats es troben en procés d'estudi per a ser publicats en breu.

[Foto: ULL]

PER CONÈIXER, PER CONSERVAR...

Excavacions arqueològiques en l'abric del Pastor

Cristo Manuel Hernández Gómez (Universidad de La Laguna)

L'abric del Pastor és un xicotet abric rocós situat a l'interior de la serra de Mariola, en el marge dret del barranc del Cint, que va ser utilitzat com a campament per poblacions neandertals entre fa uns 70 i uns 45 mil anys abans del present. Va ser descobert en els anys 50 del segle XX i excavat llavors per M. Brotons, un llibreter alcoià interessat en l'arqueologia local. En 2005 es va reprendre l'estudi del jaciment amb una nova etapa d'excavacions, dirigides des de la Universidad de La Laguna per la professora Bertila Galván. Actualment els treballs arqueològics continuen en curs sota la responsabilitat d'un ampli equip multidisciplinari coordinat per Cristo Hernández i Carolina Mallol, professorat de Prehistòria de la Universidad de La Laguna.

Aquest estiu s'ha realitzat una nova campanya d'excavacions en l'abric, amb resultats de gran interès científic per a conèixer la manera de vida d'aquestes poblacions caçadores-recol·lectores.

L'equip d'investigació ha començat a explorar una nova unitat estratigràfica que es correspon amb la fase més antiga coneguda, actualment, per a aquest jaciment paleolític. Si bé encara és prompte per a establir conclusions definitives, els primers resultats obtinguts permeten albirar alguns canvis en el comportament del registre arqueològic. Aquests semblen indicar un major impacte de la presència humana a través dels testimoniatges de les seues fogueres, de les eines lítiques i de la fauna.

Fins ara, en l'abric del Pastor s'havia identificat ocupacions humanes molt separades en el temps, protagonitzades possiblement per uns pocs individus que romandrien en l'abric durant estades breus, potser d'uns pocs dies de durada. No obstant això, en aquesta nova unitat sembla documentar-se una menor distància temporal entre unes ocupacions i les següents, gràcies a l'existència d'alguns indicadors que reflecteixen un augment en la recurrència d'ús de l'abric.

Les excavacions han conclòs el mes d'agost passat i encara no poden explicar-se quins factors han incidit en aquest canvi de dinàmica. Per a saber-ho és necessari continuar aprofundint en la investigació de les dades. No obstant això, tot sembla indicar que aquest xicotet abric de la serra de Mariola continuarà sent clau en el coneixement de les poblacions neandertals de la península Ibèrica.

[Foto: M. Vives]

CONTRAPORTADA

El butlletí informatiu quadrimestral del Parc Natural de la Serra de Mariola

És hora de fer recull. Des del primer lliurament, a l'hivern de 2018, el nostre butlletí «a les fontetes...», que en la seua primera etapa tenia periodicitat trimestral, ha tractat una gran diversitat de temàtiques i reflexions, tot fruit del treball que es realitza al Parc Natural, i per tant també amb una gran diversitat d'actuacions, d'indrets i paratges. Fins a aquest lliurament, n'han sigut 19 els publicats. Us convidem a fer una ullada a tot allò que hi ha quedat registrat:

<https://parquesnaturales.gva.es/va/web/pn-serra-de-mariola/boletines-trimestrales>

Redacció:
equip tècnic del Parc Natural

Centre d'Informació del PN
CV-795 (Alcoi-Banyeres) km 17
(mas d'Ull de Canals)

Parc Natural de la Serra de Mariola
965937961, 679195215
serra_mariola@gva.es
parquesnaturales.gva.es/mariola
www.facebook.com/pnserrademariola
t.me/pnserrademariola (canal Telegram)

